

Opråb fra en bekymret samfundsborger

Kære Mattias Tesfaye

Kære Børne- & Undervisningsudvalg

Hvordan mon jeres visioner for fremtidens samfund ser ud? Drømmer I om et Danmark med stærk sammenhængskraft? Et land, hvor unge mennesker fortsat har lyst til at indgå i forpligtende fællesskaber som soldater, sygeplejersker og socialpædagoger? Hvor de forlader folkeskolen med et solidt fagligt fundament og mod på livet? Som lærer i folkeskolen ligger det mig meget på sinde, og jeg føler hver dag et kæmpe ansvar for at bidrage til den fremtid. Ikke kun med ord, men med handling.

I mine første år som lærer følte jeg dette ansvar som et kald. Gradvist er det blevet til en kamp, og i de seneste år som en kamp, jeg er ved at tabe. Når jeg ser på de fællesskaber, der er i mange klasser i dag, tænker jeg oprigtigt, at vores land står over for en trussel - og ikke kun udefra. Vi bryster os af at være verdens lykkeligste folk, og gang på gang er det tilliden til hinanden, der bliver fremhævet. Tillid til at vi vil hinanden det godt og har en grundlæggende respekt for hinanden. At vi har omtanke og omsorg for vores nabo og næste, at det falder os naturligt at udvise samfundssind og yde for fællesskabets bedste. Den tillid kommer ikke af sig selv, og her i folkeskolen er vi i høj grad med til at lægge fundamentet for den fremtidige samfundsborger. Derfor føler jeg mig forpligtet på at råbe op, for jeg er stærkt bekymret for de børnefællesskaber, jeg hver dag møder i mit virke som lærer. Tillid til hinanden er ikke det, jeg oplever i rigtig mange klasser i dag. Her er, hvad jeg ser: at der generelt bliver talt utroligt grimt til og om hinanden med et sprogbrug, der ville have været utænkelig for bare nogle år siden; at grænserne for acceptabel adfærd over for klassekammerater og voksne markant har flyttet sig; at børn føler sig utrygge i det store fællesskab og er på vagt over for hinanden; at flere børn er udadreagerende og råber, slår og skubber hinanden (og de voksne); at læreren ikke er en naturlig autoritet i deres øjne, hvilket gør det svært at skabe ro; at omsorg kun er noget man yder for sine allernærmeste. Vi har så mange børn, der ikke trives og slår sig på fællesskabet og skolens rammer, og utroligt mange små og store konflikter, både i frikvartererne og i timerne.

Har børnefællesskaber ikke altid været sådan? Jo, til en vis grad. Men det er blevet betydeligt værre over de sidste ti år, og hvor der før var enkelte klasser, hvor fællesskabet virkelig var udfordret, er det ved at blive normen. I aviserne hører vi jævnligt om store udfordringer med vold, overgreb eleverne imellem og generel grænseoverskridende adfærd. De historier er desværre hverdagen på alle de skoler, jeg kender til, heriblandt min egen arbejdsplads. Det er meget foruroligende, hvordan vi i stigende grad ser elever på 0. årgang, som ikke har lært at indgå i et fællesskab, når de starter i skolen. Manglen på nok kvalificerede voksne i daginstitutionerne mærker vi således konsekvenserne af, når børnene kommer i skole. Vi har heller ikke de fornødne voksne ude i klasserne til at sætte tilstrækkeligt ind tidligt, og derfor følger udfordringer med uro og mistro i klasserne hele vejen op på mellemtrinnet og udskoling - og videre i uddannelsessystemet.

De fleste af os, der arbejder med børn, vægter fællesskab og trivsel højere end alt andet. For vi ved, at børn, der ikke trives i fællesskabet og er på vagt, ikke har den nødvendige kapacitet for at lære. Dårlig trivsel og utrygge fællesskaber går ikke kun ud over den personlige udvikling, men i høj grad også fagligheden.

Hertil kommer et væld af andre udfordringer ift. den enkeltes forudsætning for at deltage i skolens læringsfællesskab. Mange børn læser markant mindre og dårligere i dag. Sidste års PISA-tests viste, at Danmark præsterer dårligere i læsning og matematik end tidligere, og i min erfaring læser en gennemsnitlig femteklasseselev i dag på samme niveau, som en fjerdeklasseselev gjorde for bare ti år siden. Det gør det sværere i alle fag at bruge de bogsystemer, vi har på skolerne, fordi det faglige niveau over en bred kam simpelthen er dalet.

Derudover har mange børn i dag svært ved at fordybe sig og holde koncentrationen om noget fagligt. En forklaring kan være, at de fra skærmen er vant til at vælge og vrage, hvad de vil bruge tiden på, og hvis noget er kedeligt eller svært, finder de bare noget andet. De er vant til at blive underholdt og har en forventning om, at undervisningen altid skal være sjov - og at man ikke behøver at deltage, hvis og når det er lidt kedeligt. Hvem gider rugbrødsarbejde, når man andetsteds kan få serveret wienerbrødstopas? Samtidigt har vi jo heldigvis også stadig en del børn, der både kan og vil fordybe sig fagligt, og som higer efter at blive udfordret og få arbejdsro. Det er en kæmpe udfordring for os lærere at tilrettelægge god undervisning, der tilgodeser alle. Vi har mere end nogensinde brug for at kunne servere det faglige på mange forskellige niveauer, i små "lækre bidder" og multimodalt, så det fænger, og de overhovedet forstår teksten. Det skal naturligvis også stadig være tilpas udfordrende for den videbegærlige. Det kræver meget forberedelse at tænke alles behov og forudsætninger ind i en lektion. Er man ikke velforberedt, kan der hurtigt opstå uro og larm. Ventetid er aldrig rart, særligt ikke i et utrygt fællesskab.

At være lærer i dag er utroligt komplekst, for vi står med mange forskelligartede udfordringer, som vi umuligt kan løse, men alligevel føler os forpligtede på og ansvarlige for. Det slider hver dag at skulle tage en dyb indånding, før man træder ind i et klasseværelse, fordi man ikke ved, hvad der venter af uro og konflikter og ikke føler sig ordentligt forberedt. Vi drukner i handleplaner, møder, kommunikation, særaftaler og bekymringer om børn, der ikke trives. Samtidigt er det blevet sværere og væsentligt mere tidskrævende at tilrettelægge den gode undervisning, som der i den grad er brug for, hvis vi skal løfte fagligheden og fællesskabet. En kæmpe ansvarsfølelse for børnenes ve og vel i kombination med en konstant følelse af utilstrækkelighed er opskriften på et sammenbrud. Det ved jeg af personlig erfaring efter en længere sygdomsperiode. Vi er lærere, fordi vi brænder for at gøre hvert enkelt barn livsdueligt og dygtigt. Vi bliver, fordi vi kerer os - men hvor længe? På lærerværelset drømmer de fleste om et job væk fra folkeskolen, for ingen kan holde til det pres på sigt.

Vores fornemste opgave er, at alle børn forlader folkeskolen med rygsækken fuld af dannelse, faglighed, fællesskabsfølelse og mod på livet. En samfundsopgave så fundamentalt vigtig, at den ikke burde være betinget af den enkelte kommunes økonomi og lokalpolitikernes prioriteringer, som jo - på trods af gode intentioner - dikterer virkeligheden på skolerne. I Viborg kommune, hvor jeg bor og arbejder, har skoleforvaltningen eksempelvis lige opsagt den lokalaftale, der var indgået med DLF, ud fra en begrundelse om, at "der er brug for mere fleksibilitet fra lærernes side." Selvom der er tilført en del penge til skoleområdet, må lærerne alligevel skære lidt i forberedelsen og tage flere lektioner, for at der kan blive råd til at drive skole. Samtidig har der været fyringsrunde igen, og på vores skole skal vi undvære en pædagog og to lærere næste år, selvom opgavemængden absolut ikke er blevet mindre. Vi skal altså løbe endnu hurtigere og børnene undvære vigtige støttefunktioner.

I aftalen om folkeskolens kvalitetsprogram er der mange gode initiativer og tanker om, hvordan vi kan styrke folkeskolen. Men det, vi allermest har brug for, er ordentlig tid til opgaven og nok hænder til at

løse den. Det betyder færre lektioner og mere forberedelse. Vi har i den grad brug for at være to lærere ude i klasserne, for at imødekomme de mange behov for hjælp der er. Hjælp til at kunne være en del af et fællesskab og til at rykke sig fagligt.

Jeg vil vove at påstå, at den allerstørste og vigtigste ressource i folkeskolen er lærere, der har et stærkt fagligt fundament og et personligt overskud til at engagere og motivere børnene til at yde deres bedste, fagligt såvel som socialt. I skal investere i den ressource og give os rimelige arbejdsvilkår, så vi har det personlige overskud, der er så vigtigt i vores møde med børnene. De børn, som bliver de voksne, som skal videreføre vores velfærdssamfund, måske en dag kæmpe for vores danske værdier, og passe på os, den dag vi bliver gamle. Det er den tanke, der skræmmer mig mest, for helt ind i min kerne føler jeg den gradvise afvikling af sunde fællesskaber, jeg bevidner, som en trussel mod vores samfund.

Man kan tænke på vores børns institutionsliv som en værdikæde. Hvis der bliver tilført ressourcer nok i tide, vil problemerne være desto mindre hele vejen op. Hvor meget værdi ville det mon skabe, først og fremmest rent menneskeligt for det enkelte barn og familie, men som ringe i vandet også for lærere og pædagoger, for socialrådgivere og familieafdelinger, for børne- og ungepsykiatrien, for samfundsøkonomien?

Vi sidder med et kæmpe ansvar i vores hænder. Som øverste beslutningstagere sidder I med et kæmpe ansvar i jeres for at skabe ordentlige rammer. Vi har brug for langsigtede løsninger, men i den grad også her og nu hjælp. Ikke kun med ord, men med handling.

Marie Aarup Jensen

Bekymret samfundsborger og tyndslidt lærer i folkeskolen.